

November.

November staat bij de meeste menschen slecht aangeschreven en niet geheel ten onrechte. Het laatste loof is van boomen en struiken verdwenen, de zwaluws heengegaan, er zijn bijna geen bloemen of insecten meer: de korte duistere regendagen schijnen alle schoonheid te moeten missen. Zoo zou ik nog lang kunnen doorgaan en dan eindigen met een verkwikkelijk beetje statistiek, waaruit blijken zou, dat de meeste zelfmoorden in November gepleegd worden. Alsof er al geen narigheid genoeg op de wereld was!

Maar er is nog een andere zienswijze mogelijk. In plaats van „een droef vaarwel”, zien wij in November een blijmoedig tot weerziens. De „doodslaap der natuur” is o, zoo kort en o, zoo licht. 't Is maar een hazenslaapje.

Als het laatste taaie plataanblad neerdwarrelt op het grasperk, dan komt het terecht op de groote knoppen van de Kerstroos (*Helleborus niger*), misschien al op de geopende bloemen, die ons door de „donkere dagen” heen zullen helpen naar de bloeitijd van de hazelaar. En dan, al is het ook pas half Januari, dan is de lente weer in 't land.

Als het purper van de erica verbleekt, is dan de heide dood en dor? Het mocht wat. Duizenden bij duizenden van mosplantjes dekken de heuvels met frisch groen en vurig rood.

Het winterkoninkje schettert in een sparretop of op een stapel hakhout, roodborstjes zingen de zon te gemoet, ontelbare scharen van meezen, goudhaantjes, boomkruipers, boomklevers, met spechten en gaaien bevolken het hout.

Die juweeltjes van ijsvogeltjes vertoonen zich dikwijls genoeg, met lijsters in allerlei soorten, en sneeuwgorzen, sijsjes en barmsijsjes.

En als nu de „lijkwa”, de witte sneeuw, over de velden wordt uitgespreid, dan ziet ge eerst recht goed, hoeveel leven nog overal heerscht. Ga dan in het bos eens voetsporen zoeken, en tracht ze eens te ontcijferen.

Wie nu wat ongeduldig van aard is en „het eerste blad aan de boomen, de eerste bloem in de tuin” niet afwachten kan, moge zijn troost vinden bij een eigenaardige vorm van watercultuur.

Neem bloeitakken b. v. van meidoorns, appelboomen, kerseboomen, seringen, spitsbladige ahorns, hazelaren, kastanjes, of welke gij maar wilt en zet die in flesschen, met voedingsvloeistof gevuld. Wanneer uw kamer gelijkmatig verwarmd wordt en er geen gebrek aan licht is, kunt ge met Kerstfeest of Nieuwejaar de Meimaand in huis hebben.

T.

Bekende groeiplaatsen der tot de bijgenoemde familien behoorende Planten.

Familie RANUNCULACEËN.

1. Clematis.

C. vitalba L. In heggen, tusschen kreupelhout, in de duinen zeldzaam, misschien alleen verwilderd. Zuid-Limburg (niet zeldz.), Hamert, Wansum, Wel, Gennepe, Mook (dijk van de Maas), Katwijk a/d. Maas, Boxmeer, Oudenbosch (zeldz.), om Nijmegen (Batenburg, Mook, Heumen, Oosterhoutsche bosch, Ooi), Wageningen (Waalwijk), Doesburg, Dieren, Bronkhorst (bij Brummen), Gorsel, Terwolde, Twello, Utrecht (plantsoen), de Bilt, Zalk (bij Kampen), Aardenhout (bij Bloemendaal), Breesaap bij Velsen, Schouwen en Duiveland, Walcheren, Zuid-Beveland, Oost-Zeeuwsch Vlaanderen (Hoek).

C. recta L. Is twijfelachtig. Vroeger verwilderde ex. om Maastricht.

C. viticella L. Is twijfelachtig. Vroeger verwilderde ex. om Maastricht.

2. Thalictrum.

T. minus L. Op drogen gras- en duingrond, vooral veel in de duinen. Maastricht, Lobith, Heerwaarden (bij Tiel), Hardenberg, Zalk (bij Kampen), Schiermonnikoog, Ameland, Texel (op alle 3 vrij algemeen), Bloemendaal (zeldz.), Wassenaar, 's Hage, Loosduinen, Monster, Schouwen en Duiveland, Walcheren (Domburg, Vlis-singen), West-Zeeuwsch Vlaanderen.

T. flexuosum Bernh. In uiterwaarden, ook in bosschen en op drogen zand- en duingrond. Nijmegen (Oosterhoutsche bosch, Ooi, Weurt), Deventer (Wilpsche dijk en Platvoet), Zalk (bij Kampen), Ameland, bij 's Hage en Vianen (oever van de Lek).

T. sylvaticum Koch. Op drogen gras- en duingrond. In de laatste laatste jaren niet gevonden. Vroeger Velzerend, Zandpoort (bellommerde zandheuvels) en Bloemendaalsche bosch.

T. flavum L. Op moerassige plaatsen, langs waterkanten, bij ons veel op veenachtigen grond. Gronsveld, Maastricht, St. Pietersberg, Oudenbosch, Oosterwijk, Nijmegen (Oosterhoutsche bosch, Ooi, Hatertsche broek, Heumen), Teuge (gem. Twello), Harderwijk (Hiendermeen, Hulshorst), Deventer (aan den IJssel), Kampen, Giethoorn, Gramsbergen en Ane, Terisert (Friesl.), Veenenburg en Mariënbosch (lage vlakten in en langs de duinen), Leiden, Naaldwijk (duinpan), Fijenoord (langs slooten), Dordrecht, Sliedrecht, Voorne, Schouwen, Duiveland, Tholen, Walcheren, Oost-Zeeuwsch Vlaanderen (Sas van Gent) (op de laatste 5 zeldzaam).

T. Morisonii Gm. Op moerassige plaatsen, langs waterkanten. Box-

meer (Maasoevers), Heumen (Maasoever), Millingen, Koeverdend Leeuwarden, Giekerk, Haagsche bosch.

T. exaltatum Gaud. Is alleen aan den oever der Wetering bij de halte Teuge (Twello) onder houtgewas gevonden.

3. Anemone.

A. Pulsatilla L. Op open zonnigen zand- en heigrond. Terborg (Paascheuvel), Zutphen (Bronbergen), omstreken van Deventer.

A. ranunculoides L. In bosschen en op beschaduwde plaatsen. Gronsveld, Maastricht, Meppel, Helpen (Gron), Oranjewoud, Klein Katwijk (Schoterland), Leeuwarden (Huizumerlaan), Franeker, Haarlemmer- en Aardenhout (bij Haarlem), Leiden (Duifhuis), Leiderdorp, Soeterwoude, Haagsche bosch (Huis ten Bosch), Middelburg.

A. nemorosa L. In bosschen en op beschaduwde plaatsen. Maastricht, Valkenburg, Bunde, Geul, Terhagen, Elsloo, Beek, Spanbeek, Sittard, Plasmolen (bij Mook), Breda, Oudenbosch, Nijmegen, Terborg, Doetinchem, Winterswijk (boschje achter Willinkhof), Apeldoorn, Twello, Harderwijk ('s Heerenloo, Mickelhorst, Tonsel, Hierden), Vleuten, Doorn, Driebergen, Zeist, Deventer, Wijhe (de Gelder), Delden (Twikkel), Hardenberg (Heemse), Meppel, Haren (Hemmen), Haarlem (den Hout), Bloemendaal, Leiden (Duifhuis), Haagsche bosch, Koudekerke (Walcheren).

A. appennina L. In bosschen en op beschaduwde plaatsen, waarschijnlijk alleen verwilderd. Ruïne van het Huis ter Haar (Vleuten), Elswout (onder Overveen bij Haarlem), Duifhuis (Leiden).

4. Adonis.

A. vernalis L. Is vroeger eenmaal in het bosch bij het Veenhuis onder Diepenveen gevonden, waarschijnlijk verwilderd.

A. aestivalis L. In korenvelden. Is vroeger in een korenveld bij Weurt bij Nijmegen en later in eenige ex. in de vestingwerken buiten de voormalige Hezelpoort te Nijmegen gevonden.

5. Myosurus.

M. minimus L. In korenvelden, ook op onbebouwde vochtige plaatsen, b.v. walletjes enz. op zand- en kleigrond. Bunde, Beek, Schinnen, Sittard, Oudenbosch (vrij alg.), Heumen, Harderwijk (Hulshorst, Hiendermeen), Driebergen, Utrecht, Bunnik, Kampen (Zwarte dijk), Terschelling, Wieringen, Zandpoort, Leiden, Voorne, Walcheren Zuid Beveland.